

možni, da lahko kako nepotrebno reč kupite, pa ravno zato morate ravno zdaj na starost in pomanjkanje misliti. Jutranje solnce ne sije celi dan; zaslužek je večkrat le memo gredé in nestanoviten; stroškov pa do smrti ni konca. Naj vam še povem, da je lože dvoje ognjišč zidati, kakor na enem neprenehoma kuriti, zato še pristavljam, pojdi raje v posteljo, ko da kot dolžnik ustaneš.

Pridobi, kar moreš, in hrani, kar si pridobil, — v teh besedah je največa modrost, ktera svinec v zlato spreobrača. V teh podukih, ljubi prijatli, je prava pamet; vendar zabiti ni, da sama vaša skrb brez blagoslova nebeškega bi ne teknila; zato prosite ponižno blagoslova božjega.

H koncu si še zapomnite: Skušnja je draga učilnica; lenúhi se v nobeni drugi kaj prida ne naučé, pa še komaj v tej kaj. Dober svet je sicer lahko dati, al treba, da se spolni. Komur ni svetovati, temu ni pomagati. Kdor noče poslušati, mora trpeti.

Župnijske (farne) zemljišča.

Iz Štajarskega. Večkrat se slišijo enostranske želje: „Naj se šola od cerkve loči, potlej bo bolje.“ — Enostranskih želj rečem, pa vprašam: s kakošnimi dokazi in s ktero pravico se more terjati ločitev šole od cerkve; saj jih je cerkev vpeljala, vredila in ustanovila? Ako morete otroka od sladkih prs mile matere ločiti in odtrgati brez krvoločnosti, a onda i to; drugači pa ne. — Celó v tedniku štajarske kmetijske družbe sem čital v broji 8. tečaj XII. iz Kindberga: „otroci ne bodo napredovali v podučeni kmetijskih reči — v sadjoreji itd. — dokler se ne bo šola od cerkve ločila.“ Al le osem dni so otroci nauk v sadjoreji obiskavali, potlej pa niso več smeli dohajati — in že bi bili mogli mojstri sadjorejci biti! V pretresovanje se nočem spušati, ker so mi okoliščine neznane; zná biti, da neposrednji ogleda une učilnice zemljo in nje važnost malo ceni — ali pa morebiti vrta nima.

Temu si bodi kakorkoli, to je pa resnično, da nekatere župnijske zemljišča so premalo vredjene in oskrbljene, — in ondi je tudi mogoče, da se premalo gleda na to: ali se otroci za svoje prihodnje djansko življenje kaj naučijo ali ne. Pa vendar, kdor hoče svojim ljudém skrben oče biti, ne bo samo gledal na njih dušno, temuč tudi telesno srečo. In kakor mora biti dušni pastir ogledalo svojim ovčicam v duhovnem kristjanskem življenji, naj jim bo tudi v posvetnem, ker ni zgolj duh — saj je sam Bog Adamu zapovedal vrt „obdelovati.“

Ako pa pogledamo tu in tam župnijske zemljišča, se mora človek čuditi, kako zanemarjene da so nekatere. Že na več takošnih gospodarstvih sem sam živel, in zadosti priložnosti imel jih premišljovati. Moj svét je prazen glas ostal; zato naj mi je dovoljeno, ob kratkem omeniti, kaj se mi izmed mnogo drugih reči najbolj neprimerno zdi. To je na priliko, da se njive namesto po prek navzdol orjejo; živina težko vleče drevó na breg, voda pa boljšo zemljo v potoke plavi, in tako niso ne travniki ne sadunovniki, ako kdaj so pognojeni. Da bi se travniki poravnali, grape, kjer so potrebne, skopale, močvirje v bližnji potok napeljalo in usušilo, tako, da se grapa skoplje, dve jelši saksebi, ena pa na nju položile, potem veje nametale in vse z zemljo zasulo, to, se vé, je že predraga reč! Pašnikom slovo dati, je prevelika terjatva, ker tako so pri stariših vidili, in pri sosedih najdejo. — Sadno drevje veliko truda in novcov veljá, da bi se redno zasadilo; zato jih pa zeló malo vidiš, in te so, da se Bogu smili; ko bi vendar lahko redno in okusno kot raj vredjeno bilo. Po vino-

gradih ni ne za las bolje; ali je trs slabega plemena ali pa tako redka, da se s toligami po vinogradu vozi. Sicer se tolažijo s tem, da dobijo boljše vina, in zato prav, da je redka gorica; ali za redko gorico ti ni skrbeti; za to že zima, goba, matika skrbi. — Da bi oni bolje skupil svoje vina na redkem vinogradu pridelane kake 3 do 4 štrtinjake v najboljšem letu na enem oralu, kakor ta, ki jih 7 do 8 štrtinjakov tudi na enem oralu prideluje — sem neveren Tomaž — pa vendar bi vsaki rad veliko pridelal, toraj se naj tudi veliko uči in stroškov ne vstraši; naj se umnega kmetovanja po prime Zalokarjevega, ker še se po vseh škofijskih seminističnih malo ali pa nič o poljodelstvu ne uči, ali pa naj si ne nakoplje gospodarskih župnij na svoje nezmožne rame, da ga dobro ljudstvo ne bode pomilovalo, slabo pa zasmehovalo. Kuharov.

Nekaj o luni.

Spisal Ogrinc Viljem.

I. Zgodovina lunoznanstva.

(Dalje.)

Indi.

Indi, ki so pokazali tako globok um gledé modroslovja in matematike, niso tolike znanosti imeli v zvezdoslovji, kakor so jo imeli Kitajci in Kaldejci. Gotovo pa je, da so matematične najdbe indijskih modrijanov velik upljiv imele na razcvetje grškega zvezdoznanstva v poznejši dóbi.

Pri Indih se zove luna kraljica zvezd „mrzla“ (‘sítala, hima) ali „mrzlotna“ (himân’su), solnce pa „z žarečimi rokami stvarnik toplote“ (nidâghakara). Podobe lunine, ki se vidijo zahodnim (evropejskim) narodom „obličje“ zdele so se Indom „srna“ ali „zajec“, toraj imena lune v sanskritu „srnonosec“ (mrigadhara) ali „zajcanosec“ (‘sa ‘sabhrít).

Arabi.

Arabi nam kažejo prav velike znanosti svetov. Umno so računarili, da bi zvedili o njih in sosebno o luni kaj več.

Arabi so sploh svoje opazovanje vedno popravljali in boljšali s tem, da so jemali od Indov račune, in tako olikali svoje zvezdoznanstvo.

Sloviti zvezdoznanci Ibn-Junis (l. 1000) in knez Albatani (l. 880) so kaj natanko opazovali luno, ter tudi v knjigah zapustili prav obširno in pridno izdelane račune. — Velik upljiv je zvezdoznanstvo imelo pri Arabih na morsko jadranje.

Nemci, Francozi in Angleži.

Arabi so edini bili ob časih srednjega veka, ki so se trudili z vedami zvezdoznanstva; Nemci, Francozi in Angleži so bili blizo do 16. stoletja v tem veliki nevedneži ter se pečali s puhlo astrologijo (to je, menili so namreč, da iz stanú zvezd zvejo svojo ali drugih ljudi osodo), dokler ni pokazal Slovan Nikolaj Kopernik (rojen 19. svečana 1472 v Torn-u na Poljskem, za zmiraj pot nove dóbe, akoravno so tu in tam že pred nekteri možje znašli dobre in veljavne reči (Alfons X., Bakon in drugi.

Tyho de Brahe je našel spremembo poti lunine, al njeni vzrok je bil njemu neznan. Pozneje (ob času modrijana Kartezija) nahajamo poskušnje, da so napravljali lunine podobe in skušali po njih razjasniti si znanosti o luni.

V tej dóbi je bil Hevel „oče lunoznanstva“, ki si je o nji pridobil posebne zasluge. Tako tudi Schröter, kateri je pa vidil in slišal več, kakor je bilo potrebno, in nam pripoveduje prav čudne reči o luni.